

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:GENEL KURUL
KARAR

CİHAT TUNCAY BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2023/31244

Karar Tarihi : 2/7/2026

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Başkanvekili : İrfan FİDAN

Üyeler : Engin YILDIRIM

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Selahaddin MENTEŞ

Kenan YAŞAR

Muhterem İNCE

Yılmaz AKÇİL

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Şaban KAZDAL

Raportör : Hüseyin Özgür SEVİMLİ

Başvurucu : Cihat TUNCAY

Vekili : Av. Ayşe DURSUN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/4/2023 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma ve gerekçeli karar hakları dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan haklara ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı darbe teşebbüsü sırasında Kara Harp Okulunda (KHO) gerçekleştirilen eylemlerle ilgili olarak yürüttüğü soruşturma sonucunda aralarında olay tarihinde KHO'da askeri öğrenci olan başvurunun da bulunduğu KHO'da görev yapan şüpheliler ile askeri öğrenciler hakkında başta Anayasa'yı ihlal, Türkiye Büyük Millet Meclisini ve Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs ile Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçları başta olmak üzere çeşitli suçlardan cezalandırılmaları talebiyle iddianame düzenlemiştir.

6. Ankara 24. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülen yargılama sonucunda başvuru hakkında Anayasa'yı ihlal, Türkiye Büyük Millet Meclisini ve Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs suçlarından ceza verilmesine yer olmadığına, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan ise 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiş; mahkûmiyet kararı olağan kanun yollarından geçerek Yargıtayın 23/12/2022 tarihli onama kararıyla kesinleşmiştir.

7. Başvurucu, tutuklu bulunduğu Bandırma 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan Mahkemeye 28/2/2023 tarihinde iki ayrı dilekçe göndermiştir. Bu dilekçelerden ilkinde Yargıtay ilamının çıktığını haricen öğrendiğini beyan ederek ilamın bir örneğinin tebliğ edilmesini talep etmiştir. *"infazın aşılması nedeniyle kesinleştirme talebi"* konulu diğer dilekçesinde de hakkındaki kararın Yargıtay tarafından onandığını haricen öğrendiğini, infaz süresini tamamladığı hâlde denetimli serbestlik süresi içinde tutuklu bulunduğunu beyan etmiş ve mahkûmiyet kararının kesinleştirilmesini istemiştir. Öte yandan bireysel başvuru formunda ise başvuru, nihai kararı 28/3/2023 tarihinde elden teslim almak suretiyle öğrendiğini beyan ederek 27/4/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

8. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un *"Bireysel başvuru usulü"* başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler [...]"

9. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün *"Başvuru süresi ve mazeret"* başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Anayasa Mahkemesinin 2/7/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

11. Başvurucu, hakkındaki delillerin hatalı takdir edilmesi ve esasa etkili itirazlarının karşılanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Bakanlık görüşünde; başvurunun öncelikle süre aşımı da dâhil olmak üzere kabul edilebilirlik kriterleri açısından değerlendirilmesi, esas yönünden ise ihlal iddiaları ele alınırken konuya ilişkin yer verdiği yargısal içtihatlar ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

13. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında, bireysel başvuru formunda dile getirdiği itirazlarını yinelemiş, buna ek olarak kesinleşme serhinin 15/6/2023 tarihinde düzenlendiğini vurgulamış; bu yönüyle de yasal süre içinde bireysel başvuruda bulunduğunu beyan etmiştir.

B. Değerlendirme

14. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru süresinin başlangıcının nihai kararın gerekçesinin öğrenildiği tarih olarak anlaşılması gerektiğini kabul etmiştir (*A. C. ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/1827, 25/2/2016, § 25). Bu itibarla bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliği, öğrenme şekillerinden biridir (*Mehmet Ali Kurtuldu* [2. B.], B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Başvurucunun nihai kararın gerekçesini dava dosyasını incelemek suretiyle öğrenmesi mümkündür. Bu doğrultuda dosyadan suret alınması gibi hâllerde başvurunun gerekçeli kararı öğrendiği kabul edilebilir. Başvurucuların nihai kararın gerekçesini öğrendiklerini beyan ettikleri tarih de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (*İlyas Türedi* [1. B.], B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22). Öte yandan somut olayın koşullarında başvurunun nihai karardan daha erken bir tarihte haberdar olması gerektiğinin değerlendirilmesi durumunda Anayasa Mahkemesi, başvuru süresinin başlangıcı için bu tarihi de esas alabilir (*Ögeday Akın* [1. B.], B. No: 2014/2345, 10/6/2015, § 38).

15. Nitekim Anayasa Mahkemesi, henüz avukatına tebliğ edilmemekle birlikte nihai karar olan gerekçeli Yargıtay kararının ilk derece mahkemesine ulaştığı, başvurunun avukatının ise bireysel başvuru formunda bu karardan haberdar olduklarını belirttiği tarihten daha önce ilk derece mahkemesine söz konusu kararın tebliğe çıkarılması için birden fazla talepte bulunduğunun anlaşıldığı bir bireysel başvuruda başvuru süresinin avukatın ilk yazılı talep tarihinden itibaren işlemeye başladığını kabul etmiştir. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, gerekçeli nihai karar ilk derece mahkemesine ulaştığından başvurunun haberdar olduğu ve bu durumda Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) Avukat Bilgi Sistemi'ni kullandığı görülen başvuru vekilinin nihai karar sonucunu ve gerekçesini öğrenme olanağına sahip bulunduğu konusunda şüphe olmadığını ifade etmiştir (*Suat Bircan* [GK], B. No: 2014/16800, 1/12/2016, §§ 25-27).

16. Bu itibarla Anayasa Mahkemesinin mevcut içtihadına göre başvurunun veya vekilinin *nihai karar sonucunu ve gerekçesini öğrenme imkânına sahip olup olmadığı* değerlendirilerek başvuru süresinin başlangıcı belirlenmektedir.

17. Başvuruya konu olayda başvuru 28/2/2023 tarihli iki ayrı dilekçesinde hakkındaki Yargıtay kararını, hatta bu karardaki sonucu, yani hükmün onandığını haricen öğrendiğini belirtmiştir. Bu itibarla Yargıtay kararı ile bu karardaki sonucu öğrenen başvurunun aynı zamanda belirtilen tarih itibarıyla bu kararın *gerekçesini de kesin olarak öğrenme imkânına sahip olduğu* söylenebilir. Buna rağmen başvuru bu tarihten itibaren otuz gün içinde ve en geç 30/3/2023 tarihine kadar bireysel başvuruda bulunması gerekirken bu tarihi geçirdikten sonra 27/4/2023 tarihinde başvuru yapmıştır. Başvuru belirtilen sürede nihai kararın gerekçesini öğrenmesinin mümkün olmadığına dair bir mazeret de bildirmemiş, buna dair bir açıklamasına da rastlanılmamıştır.

18. Açıklanan nedenlerle, başvurunun *süre aşımı* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamıştır.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun *süre aşımı* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 2/7/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru; terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararında, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Çoğunluk, başvurunun 28/2/2023 tarihli dilekçelerinde mahkûmiyet kararının Yargıtaya onandığını haricen öğrendiğini beyan ettiği, buna rağmen otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 27/4/2023 tarihinde başvuruda bulunduğu gerekçesiyle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

3. Bireysel başvuru süresinin başlangıcı bakımından belirleyici olan husus, başvurunun nihai kararın yalnızca varlığından haberdar olması değil, bireysel başvuruya konu edeceği ihlal iddialarını ileri sürebilmesine imkân verecek ölçüde kararın içeriğini öğrenmesidir.

4. Somut olayda başvurunun 28/2/2023 tarihli dilekçelerinde Yargıtay ilamının çıktığını haricen öğrendiğini belirttiği görülmektedir. Ancak söz konusu dilekçeler, başvurunun infaz süresini tamamladığı hâlde denetimli serbestlik süresi içinde tutuklu bulunduğu iddiasıyla mahkûmiyet kararının kesinleştirilmesi ve Yargıtay ilamının kendisine tebliğ edilmesi taleplerine ilişkindir. Bu dilekçelerin içeriğinden başvurunun nihai kararın gerekçesini, kapsamını ve bireysel başvuruya konu edilecek şikâyetleri değerlendirebilecek şekilde kararın içeriğini öğrendiği sonucu çıkarılamaz.

5. Ayrıca başvurunun bu tarihte ceza infaz kurumunda bulunduğu, mahkûmiyet kararının kesinleşmesiyle birlikte olağan kanun yolu sürecinin sona erdiği ve başvurunun Yargıtay ilamının gerekçesine avukatı aracılığıyla ya da başka bir yolla fiilen ulaşabildiğine dair dosyada herhangi bir tespit bulunmadığı da gözetilmelidir. Bireysel başvuru, soyut bir kanun yolu başvurusu olmayıp ihlal iddialarının somut olay, karar gerekçesi ve başvurunun kişisel durumu üzerinden temellendirilmesini gerektiren ikincil nitelikte bir hak arama yoludur. Bu nedenle başvurunun yalnızca kararın onandığını haricen öğrenmiş olması, kararın hangi gerekçelerle onandığını bildiği ve bireysel başvurusunu etkili biçimde hazırlayabilecek durumda olduğu anlamına gelmez. Kararın gerekçesine erişmeden yapılacak bir bireysel başvuruda, başvurunun hangi anayasal güvencenin hangi gerekçeyle ihlal edildiğini ortaya koyması güçleşeceğinden, başvuru süresinin salt harici öğrenme tarihinden başlatılması bireysel başvuru hakkını aşırı şekilci biçimde sınırlayacaktır.

6. Nitekim Anayasa Mahkemesi, E.2022/144, K.2023/137 sayılı norm denetimi kararında da kanun yoluna başvuru süresinin tefhimden başlatılabilmesi için ilgilinin yalnızca hüküm sonucunu değil, karara karşı ileri süreceği itirazları temellendirmesine imkân verecek ölçüde kararın gerekçesini de öğrenebilmesinin önemine dikkat çekmiştir. Kararın sonucunun öğrenilmesi ile kararın gerekçesine vâkıf olunması aynı şey değildir. Kanun yoluna ya da bireysel başvuruya başvuracak kişinin, hangi hukuki ve maddi değerlendirmelere karşı hangi anayasal güvencelerin ihlal edildiğini ileri süreceğini belirleyebilmesi, ancak kararın gerekçesine ulaşmasıyla mümkündür. Bu nedenle gerekçesi bilinmeyen bir karar yönünden başvuru süresinin işlemeye başladığının kabulü, başvuru hakkını şekli bir imkâna indirger ve mahkemeye erişim hakkı ile bireysel başvurunun etkili kullanımı bakımından ölçsüz sonuçlar doğurabilir.

7. Bu çerçevede başvuru bireysel başvuru formunda nihai kararı 28/3/2023 tarihinde elden teslim almak suretiyle öğrendiğini belirtmiştir. Başvurunun 27/4/2023 tarihinde yapıldığı dikkate alındığında, bireysel başvurunun otuz günlük yasal süre içinde yapıldığı kabul edilmelidir. Bu nedenle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi, bireysel başvuru hakkını aşırı şekilci biçimde sınırlamaktadır.

8. Bu itibarla başvurunun süresinde olduğu kabul edilerek kabul edilebilirlik ve esas bakımından incelenmesi gerektiği kanaatindeyim.

9. Başvurunun esasına gelince; başvuru, hakkındaki delillerin hatalı değerlendirildiğini, özellikle tanık M.E.E.nin beyanlarının çelişkili ve yetersiz olduğunu, tanığın kendisiyle sadece lise dönemine ilişkin sınırlı bilgiler verdiğini, lise sonrasında örgütle irtibatını gösteren herhangi bir delil bulunmadığını ve bu yöndeki esaslı itirazlarının derece mahkemelerince karşılanmadığını ileri sürmüştür.

10. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, mahkemelerin taraflarca ileri sürülen her iddiaya ayrıntılı cevap vermesini zorunlu kılmasa da davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların karşılanmasını gerektirir. Özellikle mahkûmiyet hükmüne esas alınan deliller ile sanığın cezai sorumluluğu arasında açık, denetlenebilir ve makul bir bağlanı kurulması zorunludur.

11. Somut olayda Mahkeme, başvuru hakkında Anayasayı ihlal suçundan ceza verilmesine yer olmadığına karar vermiş; buna karşılık terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyet hükmü kurmuştur. Mahkûmiyet gerekçesinde temel olarak tanık M.E.E.nin beyanına dayanılmış, başvurunun FETÖ/PDY'ye ait evlerde kaldığı ve liseden mezun olduktan hemen sonra Kara Harp Okuluna girdiği kabul edilmiştir.

12. Ancak tanık M.E.E.nin beyanlarının başvurunun lise yıllarına ilişkin olduğu, lise sonrasında başvurunun örgütle irtibatını sürdürdüğünü veya örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olduğunu gösteren somut bir olgu ortaya koymadığı anlaşılmaktadır. Başvuru da yargılama sürecinde bu hususa özellikle dikkat çekmiş; tanığın beyanlarının çelişkili olduğunu, bilgilerin kaynağının açıklanmadığını, liseden sonra tanıkla herhangi bir irtibatının bulunmadığını ve mahkûmiyet için yeterli somut delil gösterilmediğini ileri sürmüştür.

13. Mahkemenin aynı yargılama kapsamında, benzer durumda bulunan bazı askeri öğrenciler hakkında ise tanık beyanlarının lise yıllarına ait olması ve lise sonrasında örgütle irtibatın ortaya konulamaması nedeniyle terör örgütüne üye olma suçundan beraat kararı verdiği görülmektedir. Bu durumda başvuru yönünden farklı sonuca neden ulaşıldığının, diğer sanıklarla başvuru arasındaki delil farkının ne olduğunun ve başvurunun lise sonrası örgütsel bağının hangi somut delillerle ortaya konulduğunun kararda açıklanması gerekirdi.

14. Buna rağmen derece mahkemeleri, başvurunun mahkûmiyet sonucunu değiştirebilecek nitelikteki bu esaslı iddialarını karşılamamış; tanık beyanının kapsamı, zamanı, güvenilirliği ve başvurunun örgütle hiyerarşik bağını gösterip göstermediği yönünden yeterli bir değerlendirme yapmamıştır.

15. Öte yandan başvuruyla benzer durumda olup haklarındaki tanık beyanları lise yıllarına ilişkin görülen bazı sanıklar hakkında verilen beraat kararlarının kanun yolu mercilerince onanmış olması da başvurunun iddialarının önemini artırmaktadır. Bu farklı uygulama karşısında başvurunun neden mahkûm edildiği, mahkûmiyete esas alınan delillerin neden diğer sanıklardan farklı değerlendirildiği ve başvuru yönünden örgüt üyeliğinin hangi somut olgularla sabit görüldüğü gerekçeli kararda açıkça ortaya konulmalıdır.

16. Anayasa Mahkemesinin görevi delilleri yeniden değerlendirmek ya da derece mahkemelerinin yerine geçerek suçun sübutu konusunda karar vermek değildir. Bununla birlikte mahkûmiyet hükmünün, başvurunun yargılamanın sonucunu etkileyebilecek nitelikteki savunma ve itirazlarını karşılayıp karşılamadığı Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında denetlenmelidir.

17. Somut olayda başvurunun lise dönemi sonrasında örgütle bağıni sürdürdüğüne, örgütsel hiyerarşi içinde yer aldığına veya süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gösteren bir örgütsel faaliyet yürüttüğüne ilişkin değerlendirme yeterli açıklıkta ortaya konulmamıştır. Mahkûmiyetin dayanağı olan tanık beyanının başvurunun itirazları karşısında neden yeterli görüldüğü de kararda denetlenebilir biçimde açıklanmamıştır.

18. Bu eksiklikler birlikte değerlendirildiğinde, başvuru hakkında verilen mahkûmiyet kararında, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların karşılanmadığı, deliller ile ulaşılan sonuç arasında yeterli ve ilgili gerekçe kurulmadığı anlaşılmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle, başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna ilişkin çoğunluk kararına iştirak edilmemiş; başvurunun kabul edilebilir bulunarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği kanaatindeyim.

Üye
Kenan YAŞAR